

Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy
(Coleoptera) Zachodniej Polski.
Część 6. Kruszczyce (Scarabaeidae: Cetoniinae).*

Contributions to the knowledge of beetles distribution
in Western Poland.

Part 6. Flower chafers (Scarabaeidae: Cetoniinae).

Marek BUNALSKI¹, Marek PRZEWOŹNY², Rafał RUTA³,
Beata BOROWIAK-SOBKOWIAK¹, Paweł SIENKIEWICZ¹, Paweł TRZCIŃSKI¹

¹ Katedra Entomologii i Ochrony Środowiska UP, ul. Dąbrowskiego 159,
60-594 Poznań; bunalski@up.poznan.pl

² Zakład Zoologii Systematycznej, Wydział Biologii UAM, ul. Umultowska 89,
61-614 Poznań; hygrotus@amu.edu.pl

³ Katedra Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej, Wydział Nauk Biologicznych UW, ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław; scirtes@biol.uni.wroc.pl

ABSTRACT: The paper presents faunistic data of research and observations in western Poland over a few dozen years. They concern 12 species of flower chafers (Cetoniinae). The species most rarely observed in this part of Poland was *Oxythyrea funesta*, known only from 2 localities in the southern part.

KEY WORDS: Coleoptera, Scarabaeoidea, Scarabaeidae, Cetoniinae, Cetoniini, Trichiini, Valgini, W. Poland, chorology, new data.

Wstęp

Poświętnikowate (Scarabaeidae) stanowią najliczniejszą i najbardziej zróżnicowaną rodzinę w obrębie nadrodziny Scarabaeoidea. Znajduje to swoje odbicie w licznych zmianach, jakie miały miejsce w systematyce i taksonomii tej grupy w ostatnich dziesięcioleciach (BARAUD 1992,

* Druk pracy dofinansowany przez UP w Poznaniu w ramach problemu badawczego nr 508-615-00

BROWNE i SCHOLTZ 1995, 1999, LÖBL i SMETANA 2006). Sprawiają one, iż obecny układ systematyczny znacznie odbiega od tego, który stosowano w opracowaniach zbiorczych z końca ubiegłego wieku (STEBNICKA 1976, 1978, BURAKOWSKI i in. 1983). Natomiast wyniki prowadzonych coraz szerzej badań genetycznych wskazują, że i w przyszłości czeka nas w tym zakresie jeszcze wiele zmian.

Kruszczyce (Cetoniinae) nie doczekały się w naszym kraju całościowego opracowania, stąd większość danych chorologicznych pochodzi z prac o charakterze przyczynkowym oraz list inwentarzowych. Sytuacja ta potwierdza się również w zachodniej Polsce. Informacje faunistyczne, rozrzucone na przestrzeni niemal 150 lat, zostały zebrane w Katalogu Fauny Polski (BURAKOWSKI i in. op. cit.), a nowsze, oprócz kilku opracowań dotyczących Dolnego Śląska (KADEJ i in. 2007, 2013, 2014), rozrzucone są po różnych publikacjach (BUNALSKI 1993, 1999a, 1999b, 2003a, 2003b, 2011; BUNALSKI i in. 2012, BYK i CIEŚLAK 2011, CIECHANOWSKI i in. 2009, GAWROŃSKI i OLEKSA 2007, GOLIS i in. 2014, GUTOWSKI i RUTA 2004, MOKRZYCKI i in. 2008, OLEKSA 2010, OLEKSA i in. 2003, PRZEWOŻNY 1999, 2007, RUTA 2001, 2007, 2009a, 2009b, 2014, RUTA i MELKE 2002, 2011, RUTA i in. 2014, SZWAŁKO 2004).

Cel i metody

Celem poniższego opracowania jest uzupełnienie informacji dotyczących występowania przedstawicieli podrodziny kruszczyce (Cetoniinae) na obszarze zachodniej Polski oraz wzbogacenie ich o te elementy, które niosą ze sobą obserwacje faunistyczne. Przedstawione dane pochodzą z badań oraz obserwacji terenowych autorów prowadzonych na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat. Wykorzystano również niepublikowane do tej pory materiały historyczne, pochodzące głównie z lat 40-tych XX wieku.

Dla wskazania źródła pochodzenia poszczególnych jednostek informacji zastosowano następujące oznaczenia: [MB] – Marek BUNALSKI, [MP] – Marek PRZEWOŻNY, [RR] – Rafał RUTA, [SP] – Paweł SIENKIEWICZ. O ile nie zaznaczono inaczej osoby te są również bezpośrednimi obserwatorami. W opracowaniu wykorzystano także materiały udostępnione przez inne osoby, które oznaczono w tekście następującymi skrótami:

A.G. – Al GROSSE; A.Ł. – Antoni ŁĘSZCZAK; A.M. – Andrzej MELKE; A.MA. – Andrzej MALKIEWICZ; A.P. – Arkadiusz POKOJOWCZYK; A.S. – Andrzej SZMYT; B.B.-S. – Beata BOROWIAK-SOBKOWIAK; B.M. – B. MOSZNER; B.W. – B. WALTER; D.I. – Dariusz IWAN; D.S. – Dorota

SZYMCZAK; E.B. – Edward BARANIAK; G.A. – Agnieszka GRONOWICZ; G.G. – G. GRZEGORZEWSKI; H.P. – H. POLKOWSKA; J.G. – Jerzy M. GUTOWSKI; J.K. – Jerzy KARCZMAREK; J.S. – Jan SIEKIERSKI; K.G. – K. GRABOWSKA; K.L. – Krzysztof LUBECKI; K.S. – Stefan KĚLER; K.Ż. – Katarzyna ŻUK; L.B. – Lech BUCHHOLZ; M.C. – Małgorzata CEJKO; M.G. – Marek GRZEGORZ; M.R. – Michał RATAJCZAK; M.T. – M. TALARCZYK; M.W. – Mieczysław WĘGRZECKI; P.A. – A. PRANGE; P.J. – Paweł JAŁOZYŃSKI; P.S. – Paweł STACHOWIAK; P.T. – Paweł TRZCIŃSKI; P.W. – Piotr WYSOKI; R.B. – Ryszard BIELAWSKI; R.L. – Rosław LEWANDOWSKI; R.RO. – Robert ROSA; R.W. – Roman WĄSALA; S.A. – Stefan ALWIN; S.C. – Szymon CZERWIŃSKI; S.M. – Stefan MIELEWCZYK; S.P. – Paweł SIENKIEWICZ; S.T. – Sergiusz TOLL; T.C. – T. CZUBIŃSKI; T.K. – Tomasz KOWALSKI; T.M. – Tomasz MAJEWSKI; T.O. – Tadeusz OSTAFIN; W.C. – Wojciech CZAJCZYŃSKI; W.K. – Wojciech KUBASIK; W.Ś. – Wojciech ŚLIWA; Z.P. – Zygmunt PNIEWSKI; Z.Ś. – Zygmunt ŚLIWIŃSKI.

Wszystkim wymienionym osobom pragniemy złożyć serdeczne podziękowania.

Układ systematyczny i nazewnictwo przyjęto za Catalogue of Palearctic Coleoptera (LÖBL i SMETANA 2006), a zakres regionów zoogeograficznych za Katalogiem Fauny Polski (BURAKOWSKI i in. op. cit.).

Wyniki

Cetoniini

Cetonia (Cetonia) aurata aurata (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Pomorskie: VU46 rez. „Bielinek”, 20 IV – 15 V 2009, 3 ex., leg. S.P., murawa kserotermiczna, w pułapki ziemne [MB]; VU47 Raduń, 20 IV – 15 V 2009, 1 ex., leg. S.P., murawa kserotermiczna, w pułapki ziemne [MB]; XU19 Piła vic., 28 V 1999, 1 ex., oddz. 120 [RR]; XU29 Strużyska, 19 VI 1999, 1 ex. [RR]; XV00 Czapla vic., 3 VI 2000, 3 ex. [RR]; XV24 Czarne, VI 1989, 1 ex., leg. B.M. [MB]; XV31 Międzybłocie, 22 V 1999, 1 ex. [RR]; XV41 Kujan, 22 V 1999, 1 ex. [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CC01 Brzeziny, 17 VI 1983, 4 ex., leg. A.M. [MB]; CD00 Bieniszew, VI 1975, 1♀, leg. P.A. [MP]; CD19 rez. „Kępa Ostromecka”, 26 VI 1986, leg. A.M. [MB]; CD30 Biele, VII-VIII 2004, 1♀, leg. K.G. [MP]; VT99 Gądków Wielki, 10 VII 1980, 1 ex., leg. K.L., łąka nad jeziorem [MB]; VU63 Kaleńsko, 23 V 2012, 1 ex., leg. R.W., tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; VU71 Owczary, 15 V

– 4 VI 2009, 1 ex., leg. S.P., murawa kserotermiczna, w pułapki ziemne [MB]; VU71 Laski Lubuskie, 15 V – 4 VI 2009, 1 ex., leg. S.P., murawa kserotermiczna, w pułapki ziemne [MB]; VU91 Ośno Lubuskie, 30 V 2011, 4 ex., skraj lasu, na kwitnących krzewach [MB]; WT02 Sieciejów: 23 VI 1983 (5 ex.), 25 VI 1983 (2 ex.), leg. P.S., w czerpak, z kwiatów [MB]; WT13 Nowogród Bobrzański: 30 V 1982 (2 ex.), 7 VI 1982 (1 ex.), 17 VII 1982 (2 ex.), 21 VI 1983 (2 ex.), leg. P.S., w czerpak, z kwiatów [MB]; WT35 Zielona Góra, 15 V 1979, 1 ex., leg. K.L., las liściasty, w locie [MB]; WT51 Nowe Miasteczko, 21 VII 1985, 9 ex., leg. K.L., wilgotna łąka, na wiązówce [MB]; WT95 L-ctwo Krzyżowice, 27 VI 1975, 3 ex., leg. L.B., rów przy szosie przez las mieszany, na kwiatach *Apiaceae* [MB]; WT99 Porażyn, 14 VII 1997, 1 ex., leg. P.A. [MP]; WU76 Mniszek: 29 VI 2007 (1 ex.), 1 VIII 2007 (1 ex.), 28 VIII 2007 (1 ex.), leg. B.B.-S., łąka bagienna, w żółte miski [MB]; WU84 L-ctwo Mokrz: 17 VI 1988 (2 ex.), 24 VI 1988 (1 ex.), leg. P.S., las sosnowy, w wiszące miski [MB]; XT07 Sepno: 15 V 2007 (1 ex.), 29 V 2007 (1 ex.), leg. B.B.-S., łąka, w żółte miski [MB]; XT21 Pobiel, 25 VI 2001, 1 ex., leg. K.Ż. [RR]; XT28 Żabinko: 10 VII 1972 (1 ex.), 25 VI 1973 (2 ex.), 27 V 1985 (1 ex.), leg. A.S. [MB]; XT29 Puszczykowo, W.P.N., 26 VI 1987, 1 ex, leg. P.S., w czerpak, z kwiatów [MB]; XT29 Wiry, W.P.N., 24 VII 2004, 3 ex., w żółte miski [PT]; XT29 Osowa Góra, W.P.N., 29 VI 1997 (2♂) [MP]; XT38 rez. Krajkowo, 28 VII 1984, 1ex, zarośla przy korycie Warty, na ostach [MB]; idem, 20 VI 1984, 1 ex., droga przy lesie, na kwiatach *Apiaceae* [MB]; idem, 5 V – 7 VIII 1984 (cult. ex larva), z próchna podkorowego leżącej gałęzi dębu [MB]; idem, 28 II 1990, 1 larwa, oddz.122g/h, leżąca kłoda zmurszałego dębu, w wierzchniej warstwie pod mchem [MB]; idem, 31 VI 1990, 17 larw, oddz. 122 g/122 h, próchniejąca kłoda dębu, w wierzchniej warstwie pod mchem [MB]; idem, 4 VII 2000, 2♂1♀ [MP]; XT38 Rogalin, 25 VIII 1996, 1 ex., łęgi, na korze dębu [MB]; idem: 1 VI 1998 (1♀), 9 IV 2000 (1♂), 29 IV 2000 (1♀), 15 VI 2001 (3♂3♀), 11 V 2006 (1♂1♀), 22 V 2006 (4♂3♀) [MP]; idem, 6 VII 1985, 2 ex., leg. A.S. [MB]; XT49 Kórnik: 23 VII 2004 (1 ex.), 10 IX 2004 (1 ex.), w żółte miski [PT]; XT56 Mchy: 22-31 V 2002 (kilkaset), 3-11 VI 2002 (kilkaset), 11-17 VI 2002 (pojedynczo), 15-18 VII 2002 (30 ex.), 26 VII 2002 (7 ex.), leg. J.K., na kwiatach *Sambucus nigra* i *Aegopodium podagraria* [MB]; XT56 Kołacin, 18 V 2002, 1♂1♀, leg. J.K., na kwiatach bzu czarnego, *Sambucus nigra* [MP, MB]; idem, 30 V 2002, 5 ex., leg. J.K. [MB]; idem, 17 VI 2002 (1♂), leg. J.K. [MP]; XT56 Kołacin-Huby, 29 V 2002, licznie, leg. J.K., las, na

kwiatach [MB]; XT56 Chwałkowo, 22 V 2002, 16 ex. leg. J.K., na kwiatach *Sambucus nigra* i *Aegopodium podagraria* [MB]; XT67 Dębno n/Wartą, 23-25 V 2002, 7 ex. nad starorzeczem, na kwiatach *Aegopodium podagraria* [MB]; XT73 L-ctwo Jasne Pole, 15 V 1989, 1 ex., leg. A.M. [MB]; XT78 L-ctwo Czeszewo, 3 XI 2006, 3 ex. (szczątki), oddz. 178, w próchnie starych dębów [MB]; XU03 dolina rzeki Samy: 21 V 2011 (5 ex.), 10 VII 2011 (2 ex.), 19 V 2012 (1 ex.), łąki nadrzeczne, w czerpak [MB], XU03 Sycyn, 4 VII 2013, 6 ex., suche nieużytki przyłesne, na kwiatach dziewanny [MB]; idem, 17 VII 2013, 3 ex., suche nieużytki przyłesne, z roślin zielnych i traw [MB]; XU10 Otowo, 24 V 1997, 1♂1♀, leg. G.G. [MP]; XU13 Sycyn: 7 VI 1991, 1 ex., na kwiatach ogrodowych [MB]; idem: 3 V 2012 (2 ex.), 19 V 2012 (4 ex.), 20 V 2012 (1 ex.), tereny leśne, na kwitnących roślinach [MB], idem, 16 VI 1991, 1 ex., droga w lesie sosnowym, na kwiatach *Apiaceae*; idem, 7 V 1993, 1♂1♀, tereny leśne, na kwiatach [MB]; idem, 11 VI 2011, 5 ex., las mieszany, na kwiatach *Apiaceae* [MB]; idem, 4 VII 2013, 2 ex., tereny leśne, otrząsanie z drzew i krzewów [MB]; idem, 3 V 2004, 1♀ [MP]; XU13 dolina rzeki Samicy: 14 V 2011 (2 ex.), 28 V 2011 (6 ex.), 10 VII 2011 (1 ex.), łąki i zarośla nadrzeczne, na kwitnących roślinach [MB]; XU21 Poznań-Golećcin, 24 VI 1982, 1 ex., leg. A.S. [MB]; XU19 Piła-Gładyszewo, 8 VI 1997, 1 ex. [RR]; XU22 Sobota, 4 VII 2008, 1 ex., leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; XU28 Dziembówko vic., 2 VII 2000, 2 ex. [RR]; XU30 Poznań-Miłostowo, 2 VIII 1973, 4 ex., leg. A.S., os. „Warszawskie” [MB]; idem, 2 VII 1987, 1 ex., leg. S.M., cmentarz, w locie [MB]; XU30 Poznań, 24 V 2006, 1♀, w parku, pod kasztanowcem [MB]; XU30 Poznań-Darzybór: 12 VI 1969 (2 ex.), 16 VIII 1984 (1 ex.), leg. A.S. [MB]; XU30 Poznań-Krzesiny, P.O.D “Koninko”: 27 VI 1997 (1♂), 5 VI 1998 (1♀), 19 VI 1998 (1♂), 16 VII 1998 (1♂1♀), 23 VII 2000 (1♀), 8 VI 2003 (1♂1♀) [MP]; XU30 Poznań, 9 V 1998, 1♀, fort IIa [MP]; XU31 Poznań-Zieliniec, 8 VII 1990, 14 larw, leg. T.O., ogródki działkowe, w przesiewanym kompoście [MB]; XU32 Bolechowo, 13 VIII 1984, 2 ex., leg. W.Ś., z kwiatów [MB]; idem, 26 VII 1985, 2 xx., leg. P.S., w czerpak, z kwiatów [MB]; XU42 Potasze, 3 VI 1976, 1 ex., leg. J.G., z kwiatów [MB]; XU43 Łopuchowo, 25 VI 1973, licznie, leg. A.S. [MB]; YT04 Gołuchów: 10 VII 1981 (2 ex.), 2 VI 1982 (2 ex.), leg. A.M. [MB].

Wzgórze Trzebnickie: CB07 Siemianice: 30 V 1982 (5 ex.), 11 VI 1982 (4 ex.), leg. P.S., w czerpak, z kwiatów [MB]; XS59 Złotów, 14 VIII 1987, 1 ex., leg. P.W. [MB].

Dolny Śląsk: WT35 Wilkanowo, 22 VII 1988, 3 ex., leg. P.S., z kwiatów [MB].

Gatunek związany rozwojowo z próchnowiskami drzew liściastych i rozkładającym się substratem roślinnym. Larwy spotykane są również w starym kompoście. Chrząszcze odżywiają się chętnie na kwiatach, zwykle w pobliżu lasów i zadrzewień. W zachodniej Polsce należy do najszerzej rozmieszczonych i najczęściej wykazywanych przedstawicieli podrodziny Cetoniinae.

Protactia (Cetonischema) aeruginosa (DRURY, 1770)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VU63 Dąbroszyn, 16 VI 2010, 1 ex. (szczątki), leg. R.W., dziupla w starym dębie [MB]; XT19 Wielkopolski P.N., 1 VI 2009, 1 ex., leg. P.T., „Trzcielińskie Bagno”, na kwiatach [MB]; XT28 Pecna, 24 VIII 1994, 1♂ (martwy), leg. S.P., na drodze [MB]; XT29 Wielkopolski P.N., 21 IV 2002, 1♂, leg. B.W., oddz. 137 [MP]; XT29 Ludwikowo, VIII 2013, 1 ex., leg. E.B. [MP]; XT38 Rogalin, 18 VI 1975, 1 ex. (szczątki), leg. J.G., łęgi, w dziupli dębu [MB]; idem, 5 VII 1995, 1 ex., leg. W.C. [MB]; idem, 14 V 2010, 1 ex. (martwy), na dziedzińcu pałacu [SP]; XT38 L-ctwo Jaszkowo, 28 VIII 2007, 1 ex. (szczątki), oddz. 139a, w próchnie starego dębu [MB]; XT58 Pławce, VI 2010, 1 ex. (martwy), leg. A.Ł., przy dębie [MB]; XT50 Skoroszów, VII 2006, 1 ex. (szczątki), „Buczyna Skoroszowska” [RR]; XT77 rez. „Czeszewski Las”, 25 V 2006, 1 ex. [MP]; XU04 Brączewo, 22 V 2005, 1 ex. (szczątki), las mieszany, na drodze [MB]; XU05 Goraj, V 2008, 2 ex., wąż [RR]; XU18 Kalina, 21 II 2015, 1 ex. (szczątki), w próchnowisku ściętego dębu [RR]; XU31 Radojewo, 7 X 2006, 1 ex. (szczątki), park podworski, przy pniu starego dębu [MB]; YT04 Gołuchów, 28 IV 1998, 1 ex., leg. A.M., nad brzegiem rzeki Ciemnej [MB].

Wzgórza Trzebinickie: XS39 Pększyn, 5 VII 2014, kilka ex., leg. K.Ż. [RR].

Dolny Śląsk: XS37 Wrocław-Świniary, 27 IV 2014, 1 ex., leg. K.Ż. [RR]; XS64 Janików, 12 VI 2011, 1 ex. (szczątki), OZW „Jelonek w Janikowie”, leg. K.Ż. [RR].

Gatunek związany rozwojowo się w próchnowiskami dziuplowymi tworzącymi się w wyższych partiach pni drzew liściastych. Chrząszcze obserwowane są stosunkowo rzadko, najprawdopodobniej z powodu swego behawioru. Zwykle latają wysoko w koronach drzew, dlatego najczęściej spotyka się martwe osobniki lub ich szczątki.

Protoetia (Liocola) marmorata marmorata (FABRICIUS, 1792)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: BC93 Kalisz, 3 V 1996, 1♂, leg. A.M., martwa na ulicy [MB]; CC09 Bieniszew, VI 1975, 1 ex. leg. A.P. [MP]; CD19 Ostromecko, 9 VIII 1987, 1 ex., leg. A.M. [MB]; VU81 Świniary, 27 VII 1980, 1 ex., leg. K.L., łąka nad jeziorem [MB]; WT02 Sieciejów, 17 VI 1980, 1 ex., leg. D.S. [MB], WT02 Brzostowa, 1981, 5 ex. (cult. ex larva), leg. L.B., z dziupli starej jabłoni w lesie [MB]; WT78 Błońsko-Młyn (=Ruchotscher Muhle, Kr. Wollstein), 28 V 1942, 1 ex., leg. A.G. [MB]; WT85 Olejnica, VIII 2009, 1 ex., leg. E.B. [MP]; WT95 L-ctwo Krzyżowiec, 10 VII 2008, 1 ex., oddz. 99-100 [MP]; idem, 5 VI 2014, 1 ex., oddz. 98 [MP]; WU60 Lubień: 27 V 1993 (1 ex.), 22 VI 1993 (1 ex.), 26 VI 1993 (1 ex.), leg. T.O. [MB]; XT29 Wiry, W.P.N., 20 VI 2006, 1 ex., leg. B.B.-S., w żółte miski [MB]; XT38 rez. „Krajkowo”, 4 V – 14 VII 1984, 7 ex. (cult. ex larva), z próchna dziuplastego dębu [MB]; idem, 20 VI 2007, 1 ex. [MP]; idem, 13 IX 2007, 1 ex., w próchnie dębu [MB]; XT38 Rogalin, 15 VI 2001, 1 ex. [MP]; idem, 24 V 2014, 1 ex. [MP]; XT38 L-ctwo Jaszkowo, 28 VIII 2007, 1 ex. (szczątki), oddz. 139a, w próchnie starego dębu [MB]; XT56 Mchy, 10 VI 2002, 1 ex., leg. J.K., las, przy drodze do leśniczówki [MP, MB]; XT57 L-ctwo Boguszyn, 12 VII 2007, 1 ex., oddz. 340A [MP]; XT78 L-ctwo Warta, 3 XI 2006, 2 ex. (szczątki), oddz. 178, przy pniach starych dębów [MB]; idem, 2 VII 2007, 1 ex., uroczysko „Warta”, na korze dziuplastego dębu [MB]; XU03 Sycyn Dolny, 14 VII 1996, 1 ex., w ogrodzie, na kwiatkach [MB]; idem, 20 V 2006, 1♂, pod starą topolą [MB]; idem, 7 VI 2007, 1 ex., skraj lasu, na kwiatkach [MB]; idem, 2 IX 2012, 1♀, w domu [MB]; XU05 Goraj, V 2008, 2 ex., wąż [RR]; XU10 Skrzyńki-Tomice, 16 VII 1981 – 24 IV 1982, 2 ex. (cult. ex larva), leg. L.B., z próchna dziuplastej wierzby [MB]; XU12 Nieczajna, 8 VI 2010, 1 ex., leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; XU13 Sycyn Dolny: 1-3 VI 1997 (1 ex.), 7-8 VI 1997 (1 ex.), tereny leśne [MB]; idem: 20 X 2007 – 6 III 2008, 2 ex. (cult. ex larva), 20 X 2007 – 15 IV 2008, 1 ex. (cult. ex larva), świerki nad jeziorem, z przyziemnej dziupli [MB]; idem, 1 VII 2007, 1 ex., „Dołęga I”, pułapka w przyziemnej dziupli dębu [MB]; XU17 Ujście vic., 4 VI 2011, 1 ex. [RR]; XU21 Baranowo, 30 VIII 1984 – 17 VI 1985, 1 ex. (cult. ex larva), leg. D.I., łąka opodal jeziora, z próchna dziuplastej osiki [MB]; XU28 Piła-Kalina, 19 III 2007, 1 ex. (szczątki), „Królewska Droga” [RR]; XU31 Poznań, 15 VI 1992, 1 ex., dolina Warty [SP]; XU32 L-ctwo Biedrusko, 3 X 2006, 3 larwy, oddz. 253n, w dziupli starego dębu

[MB]; XU42 Zielonka, 7 VI 2011, 1 ex., leg. A.Ł., na kwiatkach leśnych [MB]; XU43 Brzeźno (=Briesen, Kr. Obornik), 22 V 1942, 1 ex., leg. RENNER [MB]; YT04 Gołuchów, 16 V 1988, 1 ex., park pałacowy, leg. A.M. [MB].

Wzgórza Trzebnickie: CB08 Ustronie k. Kępna, 1 VI 1995, 1 ex., leg. J.S. [MP].

Dolny Śląsk: XS56 Wrocław-Wojnow, 14 V 2006, 2 ex., „Las Strachociński”, spijające sok z dębu [RR].

Sudety Zachodnie: WS33 Szklarska Poręba, 20 VIII 1980, 1 ex., leg. K.L. [MB].

Gatunek znany wcześniej pod nazwą *Potosia lugubris*. Związany rozwojowo z próchnowiskami dziuplowymi i kieszeniowymi drzew liściastych, rzadziej iglastych. Prezentowane stanowiska wskazują, iż w Wielkopolsce jest to gatunek rozmieszczony szerzej niż wskazywały wcześniejsze opracowania.

Protaetia (Potosia) metallica metallica (HERBST, 1782)

Pobrzeże Bałtyku: XA04 Jarosławiec, 23 VI 1986, 1 ex., wybrzeże Bałtyku, nasłonecznione zbocze, na kwiatkach róż, *Rosa* sp. [MB]; idem, 24 VI 1986, 1♂1♀, poligon, nasłonecznione zbocze, kopulacja na różach, *Rosa* sp. [MB].

Pojezierze Pomorskie: CD55 Miszek, 17 VIII 1976, 2 ex., leg. J.G. [MB]; VV54 Mszczuję, 9 VIII 2010, 1 ex., leg. W.K., samołówka świetlna [MB]; WU59 Drawno vic., Drawieński P.N., 20 V 1986, 1 ex., leg. J.K. [MB]; XV00 Wiesiołka vic., 2 VI 2000, 1 ex. [RR]; XV41 Kujan, 22 V 1999, 2 ex. [RR]; XV41 Rudna vic., 25 VII 1998, 1 ex. [RR]; XV79 L-ctwo Róg: 27 VII 1991 (3 ex.), 28 VII 1991 (1 ex.), 6 VIII 1991 (1 ex.), leg. S.P. [MP]; XV84 L-ctwo Tuchola, 18 VIII 1988, 2 ex., leg. M.R., oddz. 286h, uprawa sosnowa [MB].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CD19 rez. „Kępa Ostromecka”, 28 VI 1986, 1 ex., leg. A.M. [MB]; VT99 Gądków Wielki, 26 VIII 1979, 1 ex., leg. K.L., skraj lasu, w locie [MB]; VU81 Świniary, 27 VII 1980, 1 ex., leg. K.L., łąka nad jeziorem [MB]; WT35 Zielona Góra, 15 V 1979, 1 ex., leg. K.L., las liściasty, w locie [MB]; WU76 Mniszek: 29 VI 2007 (1 ex.), 13 VI 2007 (2 ex.), 23 V 2007 (4 ex.), 28 VIII 2007 (1 ex.), 11 VI 2006 (2 ex.), 29 V 2006 (1 ex.), 20 VIII 2006 (1 ex.), leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; XT21 Pobiel, 25 VI 2001, 1 ex., leg. K.Ż. [RR]; XT28 Żabinko, 27 V 1985, 1 ex., leg. A.S. [MB]; XT29 Wiry,

W.P.N., 24 VII 2004, 1 ex., w żółte miski [MB]; XT29 Trzebaw, 30 V 2007, 1 ex., leg. P.T., miedza, w żółte miski [MB]; XT38 Rogalin: 31 V 1998 (1 ex.), 27 VII 1998 (1 ex.), 15 VI 2001 (1 ex.), 21 VI 2006 (1 ex.) [MP]; XT38 rez. „Krajkowo”, 4 VII 2000, 2 ex. [MP]; XT49 Kórnik, 9 VI 2004, 1 ex., leg. P.T., w żółte miski [MB]; XT56 Mchy, 17 V 2002, 1 ex, leg. J.K., w domu [MP, MB]; idem, 10-17 VI 2002, 4 ex., las, przy drodze do leśniczówki, leg. J.K. [MP, MB]; XU03 Sycyn, 16 VII 2011, 2 ex., łąka nad jeziorem, na roślinach zielnych [MB]; XU07 Radolin vic., 19 VI 2002, 1 ex. [MP]; XU13 Sycyn Dolny, 1-3 VI 1997, 2 ex., tereny leśne, na wyciekającym soku brzozy [MB]; idem, 13 V 2007, 1 ex., las sosnowy, pod korowiną [MB]; idem, 17 VI 2008, 2 ex., tereny leśne, na kwitnących krzewach [MB]; XU19 Piła, 20 V 1999, 2 ex., oddz. 219, nad Zalewem Koszyckim [RR]; XU19 Piła-Gładyszewo, 17 V 1997, 1 ex. [RR]; XU21 Poznań-Morasko, 6 VI 2011, 1 ex., leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; XU22 Sobota: 12 VI 2007 (1 ex.), 25 VIII 2008 (1 ex.), leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; XU30 Poznań-Miłostowo, 21 VI 1965, 1 ex., leg. A.S., os. Warszawskie [MB]; 27 VI 1987, 1 ex., leg. S.M., cmentarz, w locie [MB]; XU32 Biedrusko: 8-20 IV 2000 (8 ex.), 13 V 2001 (4 ex.), poligon [M.P.]; XU32 L-ctwo Rakownia, V 1989, leg. H.P. [MB]; XU42 Zielonka, 29 V 1977, 2 ex., leg. J.G. [MB]; XU53 Jabłkowo, 20 V 2007, 2 ex., leg. G.A. [MP]; YT04 Gołuchów: 6 VII 1983 (1 ex.), 29 V 1988 (1 ex.), leg. A.M. [MB].

Wzgórza Trzebnickie: CB07 Siemianice, 30 V 1982, 1ex., leg. P.S. [MB]; YS09 Olszyna, 15 IX 1988, 1 ex., leg. A.M. [MB].

Gatunek spotykany zwykle na terenach leśnych, związany rozwojowo z gniazdami leśnych mrówek, rzadziej z kompostem. Postacie dorosłe odwiedzają kwiaty różnych roślin i lokalnie występują dosyć licznie. W zachodniej Polsce jeden z częściej obserwowanych przedstawicieli Cetoniini.

Oxythyrea funesta (PODA VON NEUHAUS, 1761)

Sudety Zachodnie: WS52 „Sowia Dolina”, Karkonoski P.N., 24 VII 2013, 1♂, leg. P.T., na kwitnących roślinach [MB].

Góry Śląsk: BB95 Bogacica, 3 VI 2012, 2 ex., na kwiatach rdestu [RR].

Gatunek występujący głównie we wschodniej części kraju, gdzie postacie dorosłe spotykane są na kwiatach różnych roślin. W zachodniej Polsce chrząszcze te obserwowane są bardzo rzadko i to jedynie w części południowej.

Tropinota (Epicometis) hirta hirta (PODA VON NEUHAUS, 1761)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CC04 Kalisz-Rajsków, 13 V 1985, 1 ex., leg. A.M. [MB]; CC05 Pólko: 17 VI 1984 (2 ex.), 4 V 1988 (25 ex.), leg. A.M. [MB]; CD73 rez. „Kulin”, 3 V 1951, 1 ex., leg. R.B. [MB]; VU71 Owczary: 20 IV – 14 V 2009 (3 ex.), 14 V – 4 VI 2009 (3 ex.), leg. S.P., murawa kserotermiczna, w pułapki ziemne [MB]; VU71 Laski Lubuskie, 20 IV – 15 V 2009, 1 ex., leg. S.P., murawa kserotermiczna, w pułapki ziemne [MB]; VU71 rez. „Pamięcin”, 2 XI 2009, 1 ex., leg. S.P., murawa kserotermiczna, w pułapki ziemne [MB]; VU80 Rzepin, 14 V 1971, 1 ex., P.S., na kwiatach *Taraxacum officinale* [MB]; VU80 Świniary, 10 V 1981, 1 ex., leg. K.L., łąka, na kwiatach [MB]; WU30 Boryszyn, 19-20 VI 2005, 1 ex., polna droga, na przydrożnych kwiatach [MB]; WU86 Folsztyn vic., 10 V 1997, 6 ex., leg. R.RO. [RR]; XT29 Mosina, 17 IV 1988, 2 ex., P.S., oddz. 91, bór mieszany [MB]; XT29 Puszczykowo: 29 IV 1987 (1 ex.), 5 V 1992 (4 ex.), leg. P.S., oddz. 91, wyrobisko cegielni [MB]; XT29 Osowa Góra, W.P.N., 6 V 1997, 1 ex. [MP]; XT56 Mchy, 21 V 2002, 1 ex., leg. J.K., na kwiatach *Sambucus nigra* [MP, MB]; idem, 14 VI 2002, leg. J.K. [MB]; XT67 Nowe Miasto n/Wartą, 15 V 1985, 1 ex., leg. A.M. [MB]; XU03 Sycyn Dolny: 19 V 1993 (4 ex.), 9 V 1994 (2 ex.), 5 V 2004 (1 ex.), 25 IV 2014 (14 ex.), suche nieużytki przyleśne, na kwiatach *Taraxacum officinale* [MB], XU03 Jaryszewo, 19 IV 2014, 6 ex., łąka przyleśna, na kwiatach *Taraxacum officinale* [MB]; XU09 Pokrzywnica (=Krumfliess Kr. Posen), 2 V 1940, 2 ex., leg. A.G. [MB]; XU13 Sycyn Dolny, 3 V 2004, 11 ex. [MP]; XU20 Luboń, 7 V 1975, 1 ex., leg. P.S. [MB]; XU21 Poznań-Morasko: 6 VII 2010 (1 ex.), 25 V 2011 (1 ex.), 6 VI 2011 (1 ex.), leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; XU22 Sobota, 15 V 2007, 10 ex., leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; XU23 Bogdanowo, 17 IV 2004, 1 ex. leg. T.C. [MP]; XU30 Poznań-Miłostowo: 21 IV 1985 (5 ex.), 21 IV 1986 (8 ex.), 21 IV 1987 (12 ex.), IV 1988 (27 ex.); IV 1989 (31 ex.), 3 IV 1990 (3 ex.), leg. A.S., suche nieużytki, na kwiatach *Potentilla verna* [MB]; idem, 4 V 1990, 9 ex., na kwiatach *Taraxacum officinale*, idem: 4-28 V 1990, 5 ex. (cult. ex ovo), 4 V – 29 VI 1990, 3 ex. (cult. ex ovo), polana śródleśna [MB]; XU31 Poznań-Dziewicza Góra (=Annaberg Kr. Posen), 22 IV 1943, 1 ex., [MB]; idem, 14 IV 1959 (1 ex.), 23 IV 1961 (2 ex.), 31 IV 1961 (1 ex.), leg. S.A. [MB]; XU31 Koziegłowy, 23 V 1995, 1 ex., leg. P.S., ciepłe zbocze, w czerpak [MB]; XU31 Poznań-Umultowo, 21 IV 1999, 1 ex. [MP];

XU32 Murowana Goślina, 1 V 1963, 1 ex., leg. S.A. [MB]; XU43 Skoki, 2 V 2007, 1 ex., leg. G.A. [MP]; XU89 Strzelewo, 31 V 1930, 1 ex., leg. S.T. [MB].

Gatunek wiosenny, spotykany zwykle na kwiatach, zwłaszcza mniszka lekarskiego. Zasadza stanowiska otwarte i ciepłe, o glebach przepuszczalnych. W Wielkopolsce i na Ziemi Lubuskiej obserwowany jest stosunkowo często, a lokalnie nawet licznie.

Trichiini

Osmoderma barnabita MOTSCHULSKY, 1845

Pojezierze Pomorskie: VU54 Stare Łysogórki, 16 VI 2010, 1 ex. (szczątka), leg. R.W., dziupla w dębie [MB]; WU55 L-ctwo Zagórze, 5 VII 2007, 1♂, leg. R.W., oddz. 238f, w dziupli dębowej [MB]; WV51 Żołędowo, IX 1993, 2 ex., leg. R.RO. [RR]; XV40 Górka Klasztorna, 8 VI 2007, 1 ex. (szczątka) [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: BC93 Kalisz, 6 VII 1982, 1 ex., leg. A.P. [MB]; BC94 Warszówka, 12 VII 1983, 1 ex., leg. A.M. [MB]; XT28 L-ctwo Grzybno, 2 VIII 2007, 1 ex. (szczątka), oddz. 30f, w dziupli starego dębu [MB]; XT38 Rogalin, 16 IX 1960, 1♀, leg. Z.P. [MB]; idem, 22 VII 1981, 1 ex., leg. L.B., łąki i zarośla łęgowe, na pniu starego dębu [MB]; idem, 13 III – 27 IV 1983, 4 ex. (cult. ex larva), leg. L.B., z próchna dębu i osiki [MB]; idem, 7 VIII 1984, 1♂, leg. M.C., łągi, na pniu dębu [MB]; idem, 28 X 1984, 1♂, łągi, pionowa dziupla w pniu osiki [MB]; idem, 7 IV 1984 – 4 IV 1986, 1 ex. (cult. ex larva) [MB]; idem, 24 VIII 1996, 1♂, leg. P.A. [MP]; idem, 24 VI 2000, 2♂2♀, leg. P.J. [MP]; XT38 rez. „Krajkowo”, 31 VII 1956, 1♂1♀, leg. Z.P. [MB]; idem, 16 IX 1984 – 28 X 1985, 2 ex. (cult. ex larva), polana nad starorzeczem, w spróchniałej gałęzi dębu [MB]; idem, 10 IX 1983 – 3 I 1984, 1 ex. (cult. ex larva), wymurszała wewnątrz osika [MB]; idem, 3 I 1985, 1 ex. (szczątka), łąka, w murszu samotnej osiki [MB]; idem, 13 IX 1986, 3 larwy, przyziemna dziupla w starym dębie [MB]; XT38 L-ctwo Jaszkowo, 28 VIII 2007, 1 ex. (szczątka), oddz. 139j, w próchnie starego dębu [MB]; idem, 28 VIII 2007, 1 ex. (szczątka), oddz. 122b, w podstawy starego dębu [MB]; idem, 30 VIII 2007, 1♂ [MP]; XT38 Radzewice, VIII 1996, 1♂, leg. M.T. [MP]; XT78 L-ctwo Warta, 3 IX 2006, 1 ex. (szczątka), oddz. 178f, w dziupli starego dębu [MB]; XT91 Antonin, 27 VII 1972, 1 ex., leg. A.S. [MB]; XU23 L-ctwo Gołaszyn, 21 VIII 2009, 4 ex. (szczątka), oddz. 27a, w próchnie starych dębów [MB]; XU31

Radojewo, 21 VII 2009, 1 ex. (szczątki), park podworski, przy pniu starego dębu [MB]; XU32 L-ctwo Maniewo, 28 VI 2009, 1ex. (szczątki), oddz. 59, w dziupli starego dębu [MB]; XU32 L-ctwo Marianowo, 26 VII 2009, 1 ex. (szczątki), oddz. 216a, w próchnowisku starego dębu [MB].

Dolny Śląsk: XS18 Brzeg Dolny, 23 VII 1987, 1 ex., leg. A.M. [MB].

Gatunek wymieniany wcześniej pod nazwą *Osmoderma eremita*. Larwy rozwijają się w zasobnych próchnowiskach dziuplowych. Przytoczone powyżej stanowiska oraz dane publikowane w ostatnim dziesięcioleciu wskazują, iż w zachodniej Polsce jest to gatunek rozmieszczony szerzej, niż wcześniej sądzono.

Gnorimus nobilis nobilis (LINNAEUS, 1758)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CC06 Zbiersk, 9 VI 1984, 2 ex., leg. A.M. [MB]; CD19 Ostromecko, 22 V 1983, 1♀, leg. A.M. [MB]; XT38 rez. „Krajkowo”, 20 VI 2007, 1 ex. [MP]; XT38 L-ctwo Jaszkowo, 28 VIII 2007, 1 ex. (szczątki), w próchnie starego dębu [MB].

Sudety Zachodnie: WS44 Maciejowiec, 26 V 1953, 1 ex., leg. Z.Ś., wawóz, 400 m n.p.m., na kwiatach *Apiaceae* [MB].

Beskid Zachodni: CA31 Goleszów vic., 20 VI 1987, 1ex., leg. T.K., łąka u podnóża góry Tuł, na kwiatach *Apiaceae* [MB].

Górny Śląsk: CA06 Kuźnia Raciborska, 13 VII 1985, 2 ex., leg. P.W. [MB].

Gatunek leśny, związany głównie z lasami szpilkowymi. Liczniej podawany ze wschodniej i południowej części kraju. W zachodniej Polsce rzadki, częściej obserwowany na pogórzu.

Gnorimus variabilis (LINNAEUS, 1758)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CD37 Toruń-Glinki, 13 VII 1986, 1♀, leg. T.O. [MB]; XT38 Rogalin, VII 1993, 1♀, leg. S.C. [MB]; XT91 Antonin, 12 VI 1984, 1 ex., leg. A.M. [MB]; XV47 Lipczynek, 28 VI 1999, 1ex., leg. G.G. [MP].

Gatunek leśny, związany głównie ze starymi parkami i świetlistymi lasami z udziałem starych drzew liściastych. W Polsce rzadko spotykany, znany z pojedynczych stanowisk, głównie w południowej i zachodniej części kraju.

Trichius fasciatus (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Pomorskie: CE16 Huta Kalna, 8 VII 1990, 3 ex., leg. A.M. [RR]; XV84 Tuchola, 2 VI 1990, 1♂, leg. M.G. [MB].

Sudety Zachodnie: WR98 Duszniki-Zdrój, 18 IX 1955, 1♂, leg. Z.Ś. [MB]; idem, 20 IX 1955, 1♂, leg. Z.Ś. [MB]; WS44 Maciejowiec, 23 V 1953, 1 ex., leg. Z.Ś. [MB].

Gatunek leśny, szeroko rozmieszczony we wschodniej i południowej części kraju. Z zachodniej Polski podawany rzadko, choć prawdopodobnie szerzej rozmieszczony. Część informacji historycznych może dotyczyć także *Trichius rosaceus*.

Trichius rosaceus rosaceus (VOET, 1769)

Pojezierze Pomorskie: XV47 Żoła, 7 VIII 1997, 2♂3♀ [MP]; XV79 Róg, 14 VIII 1990, 1♂, 29 VII 1991, 1♀, leg. S.P. [MP].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XU20 Poznań-Ogrody, 2 VI 2011, 1♂, leg. P.T., okolice jez. Rusałka, na kwiatach [MB]; idem: 10 VII 2012 (1♂), 18 VI 2014 (1♂), ogród UP, w żółte miski [MB]; XU30 Poznań-Kobylepole, 30 VII 1986, 1♂1♀, leg. T.O., na *Spiraea* sp. [MB]; XU30 Poznań-Krzesiny, 2 VI 2002, 1♂, ogródki działkowe, na kwiatach *Aegopodium podagraria* [MP].

Gatunek podawany wcześniej pod nazwą *Trichius zonatus*. Znany do niedawna jedynie z okolic Poznania. Stanowiska na Pomorzu oraz ostatnie doniesienia z Łodzi (DOMINIAK i KOWALCZYK 2011) wskazują jednak na jego szersze rozmieszczenie w Polsce.

Valgini*Valgus hemipterus* (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Pomorskie: CE21 Chełmno n/Wisłą, 9 VI 2006, 1 ex. [MP]; VU54 Gozdowice: 20 IV – 15 V 2009 (1♂), 15 V – 4 VI 2009 (1♀), leg. P.S., murawa kserotermiczna, w pułapki ziemne [MB]; XU19 Piła vic., Bagno Dolaszewskie, 9 V 2000, 1 ex. [RR]; XV41 Kujan, 22 V 1997, 2 ex. [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: BD99 Bydgoszcz, 12 V 1926, 1 ex., leg. K.S., sad P.I.N.R. [MB]; CC03 Kalisz, 17 V 1985, 4 ex., leg. A.M., os. Tyniec [MB]; CC04 Pólko, 15 VI 1985, 2 ex., leg. A.M. [MB]; CC04 Rożdżały, 15 VI 1985, 15 ex., leg. A.M. [MB]; CC38 Koło, 5 VI 1987, 1♂, miedza, na kwiatach *Apiaceae* [MB]; idem, 17 I 1993, 1♀ (cult. ex

larva), leg. T.M. [MP]; CD03 Orle, 5 VI 1998, 1♂1♀, leg. J.S. [MP]; DC79 Kępiaste, 26 V 1961, 1 ex., leg. M.W. [MB]; VT99 Gądków Wielki, 9 V 1980, 1 ex., leg. K.L., sad, pod pnem [MB]; idem, 20 VI 1980, 1 ex., leg. K.L., pole, pod kamieniem [MB]; WT85 Olejnica, 7 VI 2010, 2♀ [MP]; WU32 Zawarcie, 22 V 2010, 1♀, leg. R.W., tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; WU 83 Chrzypsko Wielkie, 17 V 1986, 1♂, leg. J.K., na kwiatach rzepaku, *Brassica napus* [MB]; XT07 Sepno: 15 V 2007 (4♂1♀), 29 V 2007 (2♂), 12 VI 2007 (1♂), 20 V 2008 (3 ex.), leg. B.B.-S., łąka, w żółte miski [MB]; idem, 18 V 2009, 1♂, leg. R.L., z roślin zielnych [MB]; XT21 Pobiel: 23 IV 2000 (1 ex.), 1 V 2000 (1 ex.), 30 IV 2001 (2 ex.), leg. K.Ż. [RR]; XT29 Puszczykowo, W.P.N., 30 V 1984, 2♂, leg. P.S., z roślin zielnych [MB], XT29 Wiry, W.P.N.: 24 VII 2004 (1♂), 20 V 2006 (1♂), 30 V 2007 (1♂), leg. B.B.-S., skraj lasu, w żółte miski [MB]; XT29 Komorniki, 28 V 2007, 1♂, leg. W.K. [MB]; XT29 Jarosławiec, 12 V 1965, 1 ex., leg. A.S. [MB]; XT29 Rogalinek, 8 VI 1997, 2♂5♀, leg. P.A. [MP]; XT38 Rogalin, 30 V 1996, 2♂, łągi, na korze dębu [MB]; idem, 23 IV 2004, 1♀ [MP]; XT38 rez. „Krajkowo”, 27 V 1995, 1♂, leg. P.S., na roślinach zielnych [MB]; XT49 Kórnik: 27 V 2004 (1♂), 9 VI 2004 (1♂1♀), leg. P.T., w żółte miski [MB]; XT56 Mchy, 21 V 2002, 1♂, leg. J.K., na kwiatach *Aegopodium podagraria* [MP, MB]; XT56 Kołacin, 30 V 2002, 1 ex., na kwiatach *Aegopodium podagraria* [MB]; XT67 Dębno n/Wartą, 23 V 2002, 1♂, leg. J.K., nad starorzeczem, na kwiatach *Aegopodium podagraria* [MP, MB]; XU03 dolina rzeki Samy, 19 V 2012, 1♂, łąki nadrzeczne, z roślin zielnych i traw [MB]; XU04 L-ctwo Daniele, 17 V 1983, 2♂, leg. J.K. [MB]; XU10 Otowo, 24 V 1997, 1♂, leg. G.G. [MP]; XU12 Nieczajna, 8 VI 2010, 3♂, leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; XU13 Sycyn Dolny: 19 V 1993 (2♂), 4 VI 2006 (1♂), 17 VI 2008 (1♂), 22 V 2014 (1♂), tereny leśne, na kwitnących roślinach [MB]; idem, 3 V 2004, 1♀ [MP]; XU21 Poznań-Morasko, 24 V 2011, 1♂, leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; idem, 21 V 2012, 1♀, na chodniku pod drzewami [MB]; XU19 Piła, 28 III 1997, 2 ex., os. Górne [RR]; XU19 Piła-Gładyszewo: 8 VI 1997, 1 ex., oddz. 252 [RR]; idem, 1 V 1998, 1 ex. [RR]; XU22 Sobota: 15 V 2007 (1♂), 29 V 2007 (2♂), leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; XU23 Bogdanowo, 10 V 2004, 1♀, leg. T.C. [MP]; XU28 Prawomyśl: 1 V 2008 (1♂), 1 VII 2008 (1♂), leg. R.W., samolówka świetlna [MB]; XU30 Poznań-Winogrady, 4 V 1984, 1 ex., park Cytadela, na kwitającym trawniku [MB]; idem, 17 V 1984, 1 ex., nieużytki, na trawie [MB]; idem, 2 VI 1984, 1♂, leg. M.C., na

kwiatach *Apiaceae* [MB]; idem, 4 VI 1983, 1♂, na kwiatach *Apiaceae* [MB]; idem, 2 VI 1984, 2 ex., na kwiatach *Apiaceae* [MB]; idem, 24 V 1995, 1♂, leg. P.S., z roślin zielnych [MB]; idem, 13 VI 1990, 2♂3♀ [SP]; idem, 22 V 2001, 1♂ [MP]; XU30 Poznań-Dębina: 26 V 1985 (2♂), 5 VII 1985 (1♂), łąkowy las mieszany, na roślinach zielnych [MB]; XU30 Poznań, fort IIa, 30 IV 1999, 1♂ [MP]; XU31 Owińska, 20-25 V 1981, 1♀, leg. L.B., przy szosie, na ziemi [MB], XU31 Koziegłowy, 23 VI 1991, 1♂, leg. P.S., suche wzgórze, w czerpak [MB]; XU31 Poznań-Umultowo, 15 V 2007, 1♀ [MP]; XU42 Zielonka, 27 V 1976, 1 ex., leg. L.B. [MB]; XU51 Promno, 15 VI 1980, 1♂, leg. L.B. [MB]; YT04 Gołuchów, 17 V 1995, 1♀, leg. A.M., las mieszany [MB].

Wzgórze Trzebnickie: CB07 Siemianice, 30 V 1982, 1♂, leg. P.S. [MB].

Gatunek występujący w świetlistych lasach, zadrzewieniach, starych parkach i alejach. Chrząszcze obserwowane są zwykle w okresie wiosennym, często na kwiatach *Apiaceae*. W zachodniej Polsce jest to gatunek szeroko rozmieszczony, choć niezbyt liczny.

Dyskusja

Analiza dostępnego materiału badawczego dostarczyła nowych danych dotyczących rozmieszczenia w Zachodniej Polsce 12 gatunków z podrodziny Cetoniinae. Zważywszy, że z obszaru Polski wykazano do tej pory 16 gatunków kruszczyc uzyskany wynik należy uznać za zadawalający. Większość obserwacji dotyczy osobników przebywających na kwitnących roślinach, co potwierdza antofilność tej grupy. Wydaje się również, iż obserwacje imagines na kwiatach można uznać w przypadku Cetoniinae za skuteczną metodę badawczą.

SUMMARY

Flower chafers have not been described in a separate study in Poland, so most chorologic data comes from compilations and inventory lists. The paper presents new data on the occurrence of Cetoniinae in Western Poland. The information presented comes from research and field observations conducted during over 30 years and has been completed with previously unpublished historical materials, mainly from the 1940s. The paper presents data of 12 out of 16 species of flower chafers reported from Poland.

PIŚMIENNICTWO

- BARAUD J. 1992: Coléoptères Scarabaeoidea d'Europe. Faune de France, France et régions limitrophes. Société Linnéenne de Lyon, Lyon, **78**: 1-856.
- BROWNE J., SCHOLTZ C.H. 1995: Phylogeny of the families of Scarabaeoidea (Coleoptera) based on characters of the hindwing articulation, hindwing base and wing venation. *Systematic Entomology*, **20**: 145-173.
- BROWNE J., SCHOLTZ C.H. 1999: A phylogeny of the families of Scarabaeoidea (Coleoptera). *Systematic Entomology*, **24**: 51-84.
- BUNALSKI M. 1993: Fauna wybranych grup owadów (Insecta) Puszczy Bukowej koło Szczecina. 2. Chrząszcze z nadrodziny żuków (Coleoptera, Scarabaeoidea). *Wiadomości Entomologiczne*, **12** (2): 81-91.
- BUNALSKI M. 1999a: Die Blatthornkäfer Mitteleuropas (Coleoptera, Scarabaeoidea). *Bestimmung – Verbreitung – Ökologie*. Slamka Edit., Bratislava. 80 ss.
- BUNALSKI M. 1999b: *Oxythyrea funesta* (PODA, 1761) (Coleoptera: Scarabaeoidea) na Pojezierzu Pomorskim. *Wiadomości Entomologiczne*, **18** (3): 190.
- BUNALSKI M. 2003a: Chrząszcze z nadrodziny żuków (Coleoptera, Scarabaeoidea) rezerwatu leśno-stepowego „Bielinek” nad Odrą oraz jego okolic. *Roczniki Naukowe Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody Salamandra*, **7**: 123-132.
- BUNALSKI M. 2003b: Chrząszcze z nadrodziny żuków (Coleoptera, Scarabaeoidea) Karkonoszy. *Roczniki Naukowe Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody Salamandra*, **7**: 133-141.
- BUNALSKI M. 2011: Zasady postępowania gospodarczego dla leśników w celu zachowania populacji pachnicy dębowej. *Lasy Państwowe, Łopuchówko*. 40 ss.
- BUNALSKI M., SIENKIEWICZ P., WOJTKOWSKI K. 2012: Chronione chrząszcze dendrofilne zachodniej Polski. Zagrożenia – ochrona – kompensacja. RDOŚ Poznań. 200 ss.
- BURAKOWSKI B., MROZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1983: Chrząszcze Coleoptera. Scarabaeoidea, Dascilloidea, Byrrhoidea i Parnoidea. *Katalog Fauny Polski, Warszawa*, **XXIII**, **9**: 1-294.
- BYK A., CIEŚLAK R. 2011: Kwietnica okazała *Protaetia aeruginosa* (Coleoptera: Scarabaeidae) w Polsce. *Chrońmy Przyrodę Ojczyzn*, **67** (5): 449-457.
- CIECHANOWSKI M., BUCZYŃSKI P., DOMINIAK P., GOSIK R., JASKUŁA R., KOWALCZYK J.K., LEŚNIEWSKA M., OLEJNICZAK I., OLEKSA A., ROZWAŁKA R., STANIEC B., ZIELIŃSKI S. 2009: Grupy bezkręgowców nie objęte szczegółowymi badaniami. (ss. 217-236). [W:] J. HERBICH, M. CIECHANOWSKI (red.): *Przyroda rezerwatów „Kurze Grzędy” i „Staniszewskie Błoto” na Pojezierzu Kaszubskim*. Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk. 471 ss.
- DOMINIAK P., KOWALCZYK J.K. 2011: Nowe stanowisko *Trichius rosaceus* (VOET, 1769) (Coleoptera: Scarabaeoidea) w Polsce. *Acta Entomologica Silesiana*, **19**: 93.
- GAWROŃSKI R., OLEKSA A. 2007: Nowe stanowiska rzadkich i zagrożonych chrząszczy (Coleoptera) z północnej Polski. *Wiadomości Entomologiczne*, **26** (1): 5-14.
- GOLIS A., BUNALSKI M., KONATOWSKA M., SIENKIEWICZ P. 2014: Stanowiska pachnicy dębowej (*Osmoderma* sp.) na terenie otuliny Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka i Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pola Trzaskowskie”. *Biuletyn Zespołu Parków Krajobrazowych*, **20** (2): 143-147.

- GUTOWSKI J. M., RUTA R. 2004: Waloryzacja przyrodnicza gminy Tuczno (Pojezierze Zachodniopomorskie) w oparciu o wyniki wstępnych badań nad chrząszczami (Insecta: Coleoptera). *Nowy Pamiętnik Fizjograficzny*, **3** (1-2): 27-60.
- KADEJ M., RUTA R., MALKIEWICZ A., SMOLIS A., STELMASZCZYK R., TARNAWSKI D., ŻUK K., KANIA J., SUCHAN T. 2007: Nowe dane o występowaniu pachnicy dębowej *Osmoderma eremita* (SCOPOLI, 1763) (Coleoptera, Scarabaeidae) na Dolnym Śląsku. *Przyroda Sudetów Zachodnich*, **10**: 135-150
- KADEJ M., ZAJĄC K., SMOLIS A., MALKIEWICZ A., TARNAWSKI D., KANIA J., GIL R., MYŚKÓW E., SARNOWSKI J., TYSZECKA K., JÓZEF CZUK J., RODZIEWICZ M. 2013: Nowe dane o rozszedzeniu wybranych gatunków poświętnikowatych (Insecta: Coleoptera: Scarabaeidae) w Polsce południowo-zachodniej. *Przyroda Sudetów*, **16**: 95-114.
- KADEJ M., ZAJĄC K., TARNAWSKI D., MALKIEWICZ A., GIL R., TYSZECKA K., SMOLIS A., MYŚKÓW E., BOBROWICZ G., SARNOWSKI J., ZAWISZA M., JÓZEF CZUK J., GOTTFRIED T., ZAJĄC T. 2014: Pachnica dębowa *Osmoderma eremita* s. l. (Scopoli, 1763) (Coleoptera, Scarabaeidae) w Polsce południowo-zachodniej. *Przyroda Sudetów*, **17**: 89-120.
- LÖBL I., SMETANA A. (red.) 2006: Scarabaeoidea – Scirtoidea – Dascilloidea – Buprestoidea – Byrrhoidea. *Catalogue of Palaearctic Coleoptera*. Apollo Books, Stenstrup, **3**: 1-690.
- MOKRZYCKI T., BYK A., BOROWSKI J. 2008: Rzadkie i reliktowe saproksyliczne chrząszcze (Coleoptera) starych dębów Rogalińskiego Parku Krajobrazowego. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, **27** (4): 43–56.
- OLEKSA A. 2010: Pachnica dębowa *Osmoderma eremita* SCOPOLI, 1763. (ss. 90-111) [W:] M. MAKOMASKA-JUCHIEWICZ (red.): *Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część pierwsza. Inspekcja Ochrony Środowiska*, Warszawa. 408 ss.
- OLEKSA A., SZWAŁKO P., GAWROŃSKI R., 2003: Pachnica *Osmoderma eremita* (SCOPOLI, 1763) (Coleoptera: Scarabaeoidea) w Polsce – występowanie, zagrożenia i ochrona. *Roczniki Naukowe Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody Salamandra*, **7**: 101-123.
- PRZEWOŹNY M. 1999: *Trichius zonatus* GERMAR, 1831 (Coleoptera: Scarabaeoidea) – nowe stanowiska rzadkiego chrząszcza w Polsce. *Wiadomości Entomologiczne*, **18** (3): 190.
- PRZEWOŹNY M. 2007 (2006): Chrząszcze (Coleoptera) okolic Jeziora Maltańskiego w Poznaniu. *Nowy Pamiętnik Fizjograficzny*, **5** (1-2): 29-48.
- RUTA R. 2001: Nowe stanowiska *Gnorimus variabilis* (LINNAEUS, 1758) i *Bruchus brachialis* FAHRAEUS, 1839 (Coleoptera: Cetoniidae, Bruchidae) w Polsce. *Wiadomości Entomologiczne*, **20** (1-2): 91.
- RUTA R. 2007 (2006): Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) kserotermicznych Wzgórz Byszewickich w Dolinie Noteci. *Nowy Pamiętnik Fizjograficzny*, **5** (1-2): 49-106.
- RUTA R. 2009a: Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) Rynny Jezior Kuźnickich ze szczególnym uwzględnieniem rezerwatu przyrody „Kuźnik”. (ss. 150-177) [W:] P.M. OWSIANNY (red.): *Rynna Jezior Kuźnickich i rezerwat przyrody Kuźnik – bioróżnorodność, funkcjonowanie, ochrona i edukacja*. Muzeum Stanisława Staszica, Piła. 251 ss.
- RUTA R. 2009b: Materiały do znajomości zgrupowań chrząszczy (Insecta: Coleoptera) Rynny Jezior Kuźnickich. (ss. 178-183) [W:] P.M. OWSIANNY (red.): *Rynna Jezior Kuźnickich i rezerwat przyrody Kuźnik – bioróżnorodność, funkcjonowanie, ochrona i edukacja*. Muzeum Stanisława Staszica, Piła. 251 ss.

- RUTA R. 2014: Zabytkowy park w Kujanie koło Złotowa jako ostoja saproksylicznych chrząszczy (Insecta: Coleoptera). *Przeгляд Przyrodniczy*, **25** (2): 91-100.
- RUTA R., GRUSZKA W., ROGALA SZ., ŻUK K. 2014: Walory przyrodnicze Borów Kujawskich. *Przeгляд Przyrodniczy*, **25** (2): 3-75.
- RUTA R., MELKE A. 2002: Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) rezerwatu „Kuźnik” koło Piły. *Roczniki Naukowe Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”*, **6**: 57-101.
- RUTA R., MELKE A. 2011: Materiały do znajomości chrząszczy (Insecta: Coleoptera) rezerwatu przyrody „Kuźnik” koło Piły. *Wiadomości Entomologiczne*, **30** (2): 84-98.
- STEBNICKA Z. 1976: Chrząszcze – Coleoptera, Żukowate – Scarabaeidae, Grupa podrodzin: Scarabaeidae laparosticti. *Klucze do Oznaczania Owadów Polski*, Warszawa, XIX, **28a**: 1-139.
- STEBNICKA Z. 1978: Chrząszcze – Coleoptera, Żukowate – Scarabaeidae, Grupa podrodzin: Scarabaeidae pleurosticti. *Klucze do Oznaczania Owadów Polski*, Warszawa, XIX, **28b**: 1-63.
- SZWAŁKO P. 2004: Pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*). (ss. 103-104). [W:] Z. GŁOWACIŃSKI, J. NOWACKI (red.): *Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce*. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków – Poznań. 448 ss.